



Jaarverslag Stichting Brabantse Bronnen 2015

Algemeen

De Stichting Brabantse Bronnen is notarieel opgericht op 22 januari 2009 en gevestigd te Boxtel. De stichting heeft als doel het bevorderen van de kennis van de cultuurgeschiedenis van Brabant en het versterken van de culturele identiteit van (Noord-)Brabant en zijn regio's. Stichting Brabantse Bronnen tracht haar doel onder meer te bereiken door de digitale ontsluiting van Brabants bronnenmateriaal in samenwerking met relevante partners, en door het uitvoeren - en laten uitvoeren- van educatieve projecten en voorlichting. Het bestuur bestond in 2015 uit prof. dr. A.J.A. Bijsterveld (voorzitter), de heer G. van den Oetelaar (penningmeester), dr. J.G.M. Sanders (lid), mr. R. Severijns (lid) en drs. A. de Beer (secretaris). Het bestuur vergaderde in het verslagjaar zes keer. Het inhoudelijk toezicht op de digitale bronnenuitgave is toevertrouwd aan de begeleidingscommissie, bestaande uit prof. dr. A.J.A. Bijsterveld (voorzitter), dr. E.C. Dijkhof (Huygens ING), mw. dr. G.F. van der Ree-Scholten en dr. J.G.M. Sanders.

Subsidies

In het verslagjaar 2015 werden subsidies en ondersteuning ontvangen van de Provincie Noord-Brabant te 's-Hertogenbosch, Streekraad Het Groene Woud te Liempde, het Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis te Den Haag, Brabants Historisch Informatie Centrum te 's-Hertogenbosch, de Stichting Erfgoed Brabant, Prins Bernhard Cultuurfonds. Alle subsidies en externe opdrachten (SPPiLL) zijn toegevoegd aan het door de provincie en anderen gehonoreerde project "Landschapscanon van Het Groene Woud" en wordt het CanonPlus-project genoemd.

Personeel

In 2015 was mw. dr. G.A.M. Van Synghel tot 1 juli werkzaam voor de Stichting Brabantse Bronnen op basis van detachering door het Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis (KNAW). Mw. Van Synghel voert zelfstandig onderzoek uit met het oog op het uitgeven van een corpus van circa 750 middeleeuwse oorkonden, die zich bevinden in 21 binnenlandse en 30 buitenlandse archieven. Doel is een volledige transcriptie, diplomatische analyse en beschrijving, en publicatie van de teksten op de website www.donb.nl. Daarnaast is zij projectmanager van de Stichting en geeft zij zowel inhoudelijk als procesmatig leiding m.b.t. de oorkonden. Zij zorgt voor additionele financiering, formuleert projecten voor verschillende doelgroepen en geeft leiding aan projectteams die de educatieve programma's uitwerken.

Ineke de Jongh voert voor SBB het totale grenswallenproject binnen Het Groene Woud uit. Het grenswallenproject wordt in opdracht uitgevoerd voor SPPiLL, Brabantse Milieufederatie

in combinatie met de grenswallen uit het SBB-CanonPlusproject. Projectleider voor het CanonPlusproject is Désiré van Laarhoven van Van 't Laarhof. Een opdracht met betrekking tot één onderdeel uit het SBB-CanonPlusproject, namelijk het realiseren van drie authentieke waterputten, is via een opdracht uitbesteed aan Stichting de Brabantse Boerderij. Dr. Jan van der Straaten schrijft in opdracht de boekversie van de landschapscanon van Het Groene Woud.

Werkzaamheden

Mw. Van Synghel heeft in 2015 de volgende werkzaamheden verricht voor SBB:

- Zij heeft de *Landschapscanon van Het Groene Woud* gemaakt (<http://www.landschapscanonhetgroenewoud.com/>). Deze digitale canon met 14 vensters geeft op wetenschappelijk verantwoorde manier inzicht in de historische landschapsontwikkeling van Het Groene Woud in Noord-Brabant, vanaf de prehistorie tot nu.
- Verder heeft zij voorstellen gedaan voor de lay-out en structuur van de website, die ontwikkeld is door Imagro. Bij elk venster horen casussen, waarin specifieke onderwerpen apart worden toegelicht. Navigatie kan vanuit en doorheen de canon zelf, vanuit de casussen, vanuit een lemmatalijst en vanuit toeristische info. De landschapscanon is gepubliceerd en gepresenteerd op 15 juni 2015.
- Zij heeft archiefonderzoek verricht in Brussel, Koninklijke Bibliotheek; Brussel, Algemeen Rijksarchief; Den Bosch, Stadsarchief; Den Bosch, BHIC; Maastricht, RHCL.
- 40 oorkonden heeft zij bewerkt van het Digitaal Oorkondenboek van Noord-Brabant, klaar om voor te leggen aan de Commissie van Toezicht van het Oorkondenboek van Noord-Brabant.
- Op 9 juni: interview met *Brabants Centrum* n.a.v. de lancering van de landschapscanon. (zie onderstaande afbeeldingen: interview is geplaatst in *Brabants Centrum* van donderdag 11 juni 2015)

BRABANTS CENTRUM - NR. 24 - DONDERDAG 11 JUNI 2015 - PAGINA 23

‘Geschiedenis lezen in het landschap’

MARC CLUETJENS

Het kleinschalige landschap dat langs de rijksweg A2 op brulende boorden van de A12W te zien is, vind je bijna nergens meer terug in Het Groene Woud. Het is een wildaangetaste woergras van het gebied waar vooral in de 19e en 20e eeuw grote veranderingen in het landschap hebben plaatsgevonden. De Landschapscanon van Het Groene Woud, die maandag 15 juni gepresenteerd wordt in het Boeterkerkje te Orischoot, laat zien hoe het landelijke gebied tussen de drie grote Brabantse steden zich sinds de prehistorie heeft ontwikkeld.

Historica Geertnoel Van Synghel en milieuoceaan Jan van der Straaten hebben elk een jaar gewerkt aan twee publicaties die samen de Landschapscanon van Het Groene Woud weergeven. Van Synghel, gespecialiseerd in de middeleeuwse geschiedenis, schreef een website waarop de geschiedenis van het nationaal landschap in veertien vensters wordt verteld. Van der Straaten heeft een 150 pagina's tellend boek geschreven dat na de zomer vakantie verschijnt. Landschap, natuur en bewoning zullen centraal staan in de rijk geïllustreerde publicatie waarin ook veel foto's en luchtopnamen zijn opgenomen.

VEERTIEN VENSTERS

Beide auteurs hebben in opdracht van de Stichting Brabantse Boerderij de Landschapscanon van Het Groene Woud

Milieuoceanus Van der Straaten, die eerder onder meer werkte aan publicaties over de Dommel en Leemstroom in Het Groene Woud, richt zich in zijn boek over de landschapscanon in eerste instantie op de geologische context en de gevolgen van de laatste IJstijd zijn daarbij uitgangspunt. „Het Groene Woud was twaalfduizend jaar geleden een soort toevorst van een dikke laag dekzand is afgezet. De Koumpen in Bommel is heel kenmerkend voor de bodem in het gebied dat nu de dekzand is ontstaan.“

In de milieuoceaan van Bommel zijn vindplaatsen. Van der Straaten geologische verschillen nog goed zichtbaar in het landschap. „Wat de Koumpen betreft een gebied is dat je aantreft op arm dekzand. In De Merken moeras.“ Het kleinschalige landschap van weleer is met de ontginningen in de 19e en 20e eeuw verdwenen.

De ontginningen waren nodig om groeven geschikt te maken voor de landbouw. „Verouwen is de uitverkiezing er doornen geteerd en je bijna nergens meer hoe Het Groene Woud er vroeger uitzag moet hebben.“ Van der Straaten kent wel uitnodigingen, zoals het Veldcrabbe, Heerenboeck, De Schoeken en De Moristen.

ICOON

Een belangrijk beeldmerk in de Landschapscanon van Het Groene Woud vormt de ‘concrete kerstoven van Donsdorp’ (kleine foto). Het bouwwerk uit de 14e eeuw laat volgens historica Van Synghel bij uitstek zien hoe de geschiedenis van het landschap geboren kan worden. „De toren is het laatste stukje nog zichtbare bewaaring van de middeleeuwse architectuur.“ Ze gebruikt foto's van de toren als illustratie. „Het is een icon.“

De Landschapscanon van Het Groene Woud omvat meer dan een website en een boek. Onder de noemer Canon+ worden in het nationaal landschap tal van projecten uitgevoerd die de geschiedenis van het gebied tussen 's-Hertogenbosch, Tilburg en Eindhoven beter beleefbaar maken. Gesprek aan de Landschapscanon worden foto's en wandelingen samengevoegd, die het publiek kans bieden om Het Groene Woud beter te leren kennen.

Andere projecten van Canon+ zijn groenvalen in De Geuliers en het Veldcrabbe heren. Het middelen beschikbaar voor renovatie en bouw van waterputten en zijn het positievanke geplaatst. Al deze projecten of vakken worden verzorgd naar aanleiding van vroeger en worden opgenomen in wandel- en fietsovertochten. Het Groene Woud zijn ook enkele veldkappen gebouwd.

FOTO BOVEN: Geertnoel Van Synghel en Jan van der Straaten lezen deze week de laatste hand aan de Landschapscanon van Het Groene Woud. (Foto: Peter de Koning).

4 Laatst voorde zondag tijdens de open dag van massamooierij De Kluiske in Lempert (foto van de bezoekers). (Foto: Gerard Schalks).

LANDSCHAPSCANON HET GROENE WOOD IN BOEK EN OP WEBSITE
‘Geschiedenis lezen in het landschap’

- op 15 juni 2015, tijdens de slotmanifestatie van de Landschapscanon van Het Groene Woud heeft zij een presentatie gehouden over de website van de landschapscanon.

Overige werkzaamheden in 2015 van dr. Van Synghel

- Geertrui Van Synghel, 'Het belang van de hulpwetenschappen voor het historisch onderzoek: de casus van de stedelijke secretarie van 's-Hertogenbosch tot ca. 1450', in J. Franken, *Schepenbanken in de Kempen. Publicaties van het Centrum voor de Studie van Land en Volk van de Kempen*, nr. 31 (Geel en Turnhout 2015) 79-97.

Ineke de Jongh heeft in 2015 de volgende werkzaamheden verricht voor SBB in het kader van het grenswallenproject binnen het Groene Woud:

- Organisatie en uitvoering beplanting op de Velderse wal en de wal om het Speet in de Geelders
- Zij heeft een presentatie gehouden van de twee projectdelen op de Landschapsdag
- organisatie doorstart fase 2 van het wallen project en start met opstellen PVA voor het uitvoeren van de aanbevelingen van het adviesrapport van Bert Maes.
- Verder heeft zij een artikel geschreven over het grenswallen onderzoek voor het tijdschrift *InBrabant*. Dit wordt in 2016 gepubliceerd.



Ineke de Jongh samen met enkele vrijwilligers aan het werk in de grenswal

Canon+ project

Een van de deelprojecten van het canon+ project is het realiseren van een website en een boekuitgave van de landschapscanon van het Groene Woud. Op 15 juni 2015 is de landschapscanon (<http://www.landschapscanonhetgroenewoud.com/>) gepubliceerd en gepresenteerd. De slotmanifestatie vond plaats in Oirschot, bij Auberge De Zwaan en het Boterkerkje.



Geertrui van Synghele tijdens de presentatie over de Landschapscanon, 15 juni 2015. Foto: RvN RO

Op 12 november, tijdens de bijeenkomst 'Landschap&boerderijen', werden de boeken *Canon van Het Groene Woud. Ontwikkeling van landschap, natuur en bewoning* van Jan van der Straaten en *De dynamische hoeve. Veranderingen in boerderijgebouwen en hun omgeving in de Meierij van 1662-2015* van Karel Leenders gepresenteerd in 't Spectrum te Schijndel.



Auteur Jan van der Straaten tijdens de presentatie van het boek *Canon van Het Groene Woud. Ontwikkeling van landschap, natuur en bewoning* op 25 november 2015. Foto: RvN RO

Publiciteit

Naar aanleiding van de publicatie en presentatie van zowel de website als het boek over de Landschapscanon van Het Groene Woud zijn er verschillende persuitingen verschenen:

- Geschiedenis lezen in het landschap'. Landschapscanon Het Groene Woud in boek en op website, in: *Brabants Centrum*, nr. 24 11-6-2016.
- Het Groene Woud heeft nu eigen landschapscanon, in: *Brabants Centrum*, nr. 25 18-6-2015.
- Ook *De Leije* van 1 juli en het *Oirschots Weekjournaal* van 24 juni hebben aandacht besteed aan de lancering van de landschapscanon.



Gemeente Oirschot



Nieuwspagina

Kermis Oostelbeers van zondag 28 juni tot en met woensdag 1 juli 2015

Van zondag 28 juni tot en met woensdag 1 juli is het weer kermis in Oostelbeers. Er staan weer de gebruikelijke attracties, zoals de botsauto's, de body-shake, de draaimolen, de schiettent en de griepkranen. Ook zijn er weer kramen met olie-bollen, snoep en vis.

Op dinsdag 30 juni organiseert evenementenvereniging Oostelbeers (EVO), samen met Hutspot vanaf 18.30 uur een fotozoektocht voor jong en oud en zoals gebruikelijk is er ook weer het raden van de ordonnans.

Wij wensen de inwoners van Oostelbeers en alle bezoekers een gezellige kermis 2015. (De weekmarkt van vrijdagochtend 26 juni is niet in de Kerkstraat, maar vindt eenmalig plaats in de Andrasstraat op het terrein van John Hems.)

Website Landschapscanon Het Groene Woud gelanceerd

Op maandagmiddag 15 juni is de Landschapscanon van Het Groene Woud gelanceerd. De presentatie vond plaats tijdens een druk bezochte bijeenkomst in het Boterkerkje in Oirschot. De Landschapscanon van Het Groene Woud geeft inzicht in de historische landschapsontwikkeling van Het Groene Woud, vanaf de prehistorie tot heden, en vertelt een regionaal verhaal over de landelijke gemeenten in het gebied.

De canon is maandag gepubliceerd in de vorm van een website. In het najaar volgt er ook nog een boek. Met de Landschapscanon van Het Groene Woud is de geschiedenis van de landschappen voor een breed publiek toegankelijk gemaakt. De canon is te zien via www.landschapscanonhetgroenewoud.com.

Geertrui Van Syngel, auteur van de landschapscanon: "We hebben geprobeerd om de evolutie van de landschappen van Het Groene Woud voor een breed publiek in kaart te brengen." Ook het boek bevat een aantal cruciale gebeurtenissen en verschijnselen. Welke factoren spelen een belangrijke rol in het ontstaan en de ontwikkeling van Het Groene Woud en waar in het landschap zijn elementen van vroeger nog zichtbaar? Het boek krijgt de titel 'Het Groene Woud. Ontwikkeling van landschap, natuur en bewoning' en is geschreven door Jan van der Straaten. Het is nu al te bestellen via www.picturespublishers.nl.

Bezoek onze website www.oirschot.nl om erachter te komen wat er naast de canon, nog meer is uitgevoerd.

- Tv Meijerij en TV Schijndel hebben een videoverslag van de lancering gemaakt en uitgezonden.
- De volgende websites hebben ook aandacht besteed aan de lancering van de landschapscanon het Groene Woud: www.erfgoedstem.nl, www.bestbekeken.nl, www.vvviempde.nl, www.drimble.nl, www.deweekkrant.nl, www.haaren.info.nl

Samenwerking

In 2015 is samengewerkt met de Leerstoel Cultuur in Brabant van Tilburg University, het Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis te Den Haag, Brabants Historisch Informatie Centrum te 's-Hertogenbosch, Streekraad Het Groene Woud, Stichting Streekrekening Het Groene Woud, Stichting de Brabantse Boerderij, Prins Bernhard Cultuurfonds, SPILL.





LEERSTOEL CULTUUR IN BRABANT



BRABANTS HISTORISCH INFORMATIE CENTRUM

Provincie Noord-Brabant

